

SPOR LİSESİ ÖĞRENCİLERİNDE OKULA AİDİYET DUYGUSU¹

EXAMINATION OF SENSE OF SCHOOL BELONGING IN THE STUDENTS AT SPORTS HIGH SCHOOLS

Dr. Öğr. Üyesi Gökhan ARIKAN

Harran Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, arikangokhan@hotmail.com, Şanlıurfa/TÜRKİYE

ÖZET

Okula aidiyet duygusu, bireyin okuldaki diğerlerine karşı ne hissettiği ile ilişkilidir. Öğrencinin, bireysel olarak okuldaki diğer bireyler tarafından ne ölçüde onaylandığına, saygı duyulduğuna, dâhil edildiğine ve desteklendiğine yönelik öznel duygu durumuna karşılık gelir. Öğrencilerin, kendilerini okullarının bir parçası, okul topluluğunun değerli bir üyesi olarak görmeleri konusundaki öznel algılarını ifade eden okula aidiyet duygusu da öğrencilerin, eğitim çıktılarını üst düzeyde kazanabilmeleri bakımından önemli görülmüş ve bu konuda çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Örneğin Sarı'nın yaptığı araştırmada; akademik başarı düzeyi yüksek olan öğrencilerin, okula aidiyet duygularının da daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırmada temel konu olan okula aidiyet duygusu öğrencinin okulda mutlu bir birey olarak yer alması, okul içi ve dışı zamanlarında okulun bir parçası olarak hissedebilmesi, okulundan gururla bahsedebilmesi öğrenci üzerinde, dolaylı olarak da okuldaki diğer bireyler ve eğitimin diğer çıktıları üzerine pozitif yansımalar yaratacaktır. Bu çalışmanın amacı spor lisesi öğrencilerinde okula aidiyet duygusu algılarının incelenmesidir. Araştırmaya 2016 – 2017 Öğretim Yılında Şanlıurfa ili spor lisesi dokuzuncu, onuncu ve onbirinci sınıflarına devam eden 193 öğrenci katılmıştır. Verilerin toplanmasında Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği (OADÖ) kullanılarak toplanan verilerin analizinde tek yönlü varyans (ANOVA) kullanılmıştır. Analizler sonucunda; okula aidiyet duygusu puanlarının genel olarak orta düzeyde olumlu olduğu; puanlar arasındaki anlamlı farkların Spor lisesi öğrencilerinde aitlik boyutunda aktif spor yapanlarda lehine olduğu belirlenmiştir. sınıf düzeyi reddedilmişlik boyutunda ise birinci ve sınıflar ile üçüncü sınıflar arasında fark bulunmuştur. Puanlarda, pansiyon durumu, , cinsiyete göre fark bulunmamıştır.

Anahtar Sözcükler: Spor, Spor Lisesi, Okula aidiyet duygusu

ABSTRACT

The sense of belonging to the school is related to what the individual feels about the others in the school. It corresponds to the subjective state of emotion that the student is individually approved, respected, included and supported by other individuals in the school. Students 'sense of belonging to the school, which expresses their subjective perceptions about seeing them as part of their school, as a valued member of the school community, has also been deemed important in terms of gaining students' educational outcomes at a high level and various studies have been carried out on this subject. For example, in his research; It was determined that the students who have high academic achievement level have higher attitudes towards school. The sense of belonging to the school, which is the main subject of the study, as a happy individual in the school, to feel as a part of the school in the school and outside of the school, to be able to speak proudly of his school, will indirectly create positive reflections on the other individuals in the school and on the other outputs of the education. The aim of this study is to examine the perception of belonging to school in sports high school students. In the 2016 - 2017 Academic Year, 193 students who attended the ninth, tenth and eleventh grades of the Şanlıurfa Sports High School participated in the study. One-way variance (ANOVA) was used to analyze the data collected using the School Sensitivity Sense Scale (OADS). As a result of the analysis; the sense of belonging to school was generally moderate in favor; Significant differences between the scores were found to be in favor of those who have active sports in the sports class. In the class-level rejection dimension, there was a difference between the first and third-grade classes. There was no difference according to scores, board status, and gender.

Key Words: Sports, Sports High School, A sense of belonging to school

1. GİRİŞ

Meslek seçiminde kritik bir dönem ve aynı zamanda yükseköğretime geçişte son halka olan liseler, geçmişten günümüze farklı türlerde karşımıza çıkmaktadır: Bunları birbirinden ayıran en önemli özellik, uyguladıkları eğitim-öğretim programlarıdır. Liselere girişte öğrenciler, ortaokuldaki akademik başarılarının yanı sıra merkezi sınav puanlarıyla okul tercihlerini gerçekleştirmektedirler. Bu araştırmanın bir parçası olan ve Türkiye'de geçmişi çok eski olmayan spor liseleri; diğer lise

¹ Bu makale 1. Anadolu Mutidisiplinler Kongresinde yazar tarafından Diyarbakırda 28-12-2018 tarihinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

türleri için kullanılan sınavdan farklı olarak, yetenek sınavı yapmaktadır. Bu yetenek sınavının amacı, bireyin sportif performans ve becerilerinin ortaya çıkarılması ve okulun amaçlarına uygun fertler seçmektir.

Lise öğrencilerinin; sosyal etkinlikler ve sportif faaliyetlerden beklentileri, eğitimin alt kademelerindeki öğrencilerden daha farklı olabilmektedir. Alt kademelerdeki öğrencilerin oyun beklentisi daha fazla olurken; bu öğrenciler, lise döneminde, sosyal ve sportif faaliyetlerde daha çok yer alabilmeyi ve uzmanlaşmayı hedeflemektedirler. Bu beklenti doğrultusunda, okulda spor kulüplerinde yer alan veya okul dışı resmi kulüplerde yarışmalara katılan öğrencilerin, sosyal ve sportif doyumluğa ulaşmasının, dolayısıyla okuldaki diğer bireyler arasında ayırt edici bir özelliğe sahip olmalarının onların okuldaki yaşam kalitesine yönelik algılarını ve okula aidiyet duygularını olumlu yönde etkilemesi beklenebilir. Nitekim Spor Lisesi öğrencilerinin sosyal ve sportif boyuttaki olanaklarının, spor yarışmalarına katılımlarının ve uygulamalı derslerinin daha fazla olmasının, bu öğrencilerde okula aidiyet duygusu algılarının daha olumlu olabileceği düşünülmektedir. Bu araştırmada, öğrencilerin okula aidiyet duygularının algılarının belirlenmiş olmasının yanı sıra, bu ölçümlerin birbiriyle olan ilişkisinin, özellikle de Spor Lisesi öğrencileri üzerinde incelenmiş olmasının, alanyazına önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2.1.Okula Aidiyet Duygusu

Aidiyet duygusu, yüksek benlik saygısı, uyum, öz düzenleme, yüksek akademik başarı, yüksek doyum düzeyi ile ilişkilidir. Aidiyet, eklenme, dahil olma ya da ait olunan şeye ilişkin bütünleşme çabasıdır. Dâhil olmak, içerilmek gibi benzeri bir takım hissiyatlar ile kendini gösterme çabasıdır (Alptekin 2011).

Okula aidiyet duygusu, bireyin okuldaki diğerlerine karşı ne hissettiği ile ilişkilidir (Cemalciler 2010; Goodnow1993a). Öğrencinin, bireysel olarak okuldaki diğer bireyler tarafından ne ölçüde onaylandığına, saygı duyulduğuna, dâhil edildiğine ve desteklendiğine yönelik öznel duygu durumuna karşılık gelir (Goodnow1992a; Goodnowgrady).

Okula aidiyet duygusu, öğrencilerin okullarında statü sahibi, önemli ve saygın bir üyesi olmalarını ifade eder. Booker'a (Booker2006) göre okula ait olma, okulun bir üyesi olarak değerli olduğuna ve saygı duyulduğuna inanmadır. Osterman'a göre gruba ait olma duygusu açısından temel psikolojik bir ihtiyaç olarak tanımlanan okula aidiyet, bağlılık, topluluk duygusu, okul ya da sınıfa üyelik duygusu, destek ve kabul gibi kavramlarla tanımlanmıştır (Osterman 2000).

3. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, Spor Lisesi öğrencilerinin; Okula Aidiyet Duygusu (OAD) algılarının incelendiği Okula Aidiyet Duygusu ölçeği (OADÖ) puanları aracılığıyla var olan durumun herhangi bir değişiklik yapılmadan betimlenmeye çalışıldığı bir çalışmadır. Bu araştırmada ise veriler, ölçek uygulaması ile elde edilmiştir. Araştırma modeli, tarama modelinde betimsel bir çalışmadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Şanlıurfa Spor Lisesi oluşturmaktadır. Örneklemde; Spor Lisesi 9, 10, 11 sınıf düzeyinden tüm şubeler seçilerek, örnekler uygulanmıştır. Örneklem sayısı 193 tür.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, veriler; Goodenow'un (Goodenow1993a) geliştirdiği ve Sarı'nın (Sarı 2015) Türkçe'ye uyarladığı, Okula Aidiyet Duygusu Ölçeği (The Psychological Sense of School Membership Scale), (Sarıdrtez), ve Kişisel Bilgi Formu kullanılarak toplanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmanın alt amaçlarına yanıt aramak üzere çeşitli istatistiksel analizler kullanılmıştır. Öğrencilerin Okula Aidiyet Duygularının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi sırasında betimsel istatistiklerin yanı sıra, ikili karşılaştırmalar için bağımsız gruplar t – testi; çoklu karşılaştırmalar için de tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Öğrencilerin puanlarına ait ortalamaların yorumlanmasında grup genişlik değeri, ölçekler beşli Likert tipinde olduğundan, $4/5=0.80$ olarak alınmıştır. Buna göre; 1.00 – 1.80 arası “çok düşük”; 1.80– 2.60 arası “düşük”; 2.60 – 3.40 arası “orta”; 3.40 – 4.20 arası “yüksek”; 4.20 – 5.00 arası da “çok yüksek” olarak alınmıştır.

Tablo 4.1. Spor lisesi Öğrencilerin OADÖ Puanlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Ölçek Puanları	Spor Lisesi(N= 193)	
	X	Ss
Reddedilmişlik	3.02	.76
Aidiyet	3.05	.80
OADÖ Top	3.04	.63

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Tablo incelendiği zaman öğrencilerin okula aidiyet duygusu ölçeğinden aldıkları puanlar üzerinde yapılan analizler sonucunda Spor Lisesi öğrencileri için; “Reddedilmişlik” boyutuna ait aritmetik ortalama 3.02, “Aidiyet” boyutuna ait aritmetik ortalamasının 3.05, OADÖ Toplam puanlarına ait aritmetik ortalamasının ise 3.04 olduğu ortaya çıkmıştır. Spor Lisesi öğrencilerinin okula aidiyet duygusuna ait algılarının, orta düzeyde olduğu görülmüştür.

Tablo.4.2. Spor Lisesi Öğrencilerin OADÖ Puanlarına İlişkin T Testi Analizi Sonuçları

Boyut	Aktif sporcu olanlar	
	t	p
Reddedilmişlik	2.68	.009
Aidiyet	2.68	.789

Aktif sporcu olma durumuna göre öğrencilerin OADÖ puanları incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre lise öğrencileri arasında sporla aktif bir şekilde ilgilenen öğrencilerin OADÖ puanları da bu yönde gerçekleşmiş ve elde edilen puanlar sporla aktif bir şekilde ilgilenen öğrenciler lehine olacak şekilde daha yüksek bulunmuştur. Bir başka ifadeyle sporla aktif olarak ilgilenen öğrenciler, hem liselerindeki hem de okullarına aidiyet duygusunu daha üst düzeyde yaşamaktadırlar. Aktif sporcular gurubu hem okul içi etkinliklerde hemde okul dışı etkinliklerde arkadaş, okul, öğretmen ve yöneticiler ile daha fazla zaman geçirmelerine sebep olmaktadır. Spor liselerinin il içi ve il dışı müsabakalara katıldığı zamanlarda diğer bölgelerde konaklama imkanı ile arkadaş öğretmen ve yönetici ile daha fazla tanıma imkanı bulunmaktadır.

Tablo 4.3. Spor Lisesi Öğrencilerin Cinsiyete Göre OADÖ Puanlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Cinsiyet	Kız (N=49)		Erkek (N= 144)	
	X	Ss	X	Ss
Reddedilmişlik	3.17	.67	3.01	.84
Aidiyet	3.15	.75	3.01	.77
OADÖ Top	3.11	.62	3.01	.63

Sarı (Sarı 2013), öğrencilerin okula aidiyet duygularını cinsiyete göre incelemek amacıyla yaptığı bağımsız gruplar t-testi sonucunda grupların ortalamaları arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığını belirtmekle birlikte kız öğrencilerin ortalamalarının, okula aidiyet ve OADÖ toplam puanlarında daha yüksek, Reddedilmişlik duygusu alt ölçeğinde ise daha düşük olduğunu ifade etmiştir. Aküzüm ve ark. (Aküzüm 2015) tarafından yapılan çalışmada elde edilen bulgular da sporun önemini çarpıcı bir şekilde vurgulamaktadır. Bu çalışmada, okullardaki sosyal ve sportif aktivitelerdeki eksikliğin, öğrenciler arasında yıkıcı ve saldırgan davranışların genel nedenleri

arasında olduğu; bu davranışların ise okula bağlanma konusunda birer zorluk göstergesi olduğu belirtilmiştir.

Aktif spor yapan öğrenciler, akranları, öğretmenleri ve okul yöneticileri ile daha sık görüşme, birbirini yakından tanıma ve daha yoğun iletişim içerisinde olma fırsatı bulabilmektedirler. Bu durum, öğrencilerin liselerindeki yaşam kalitesini daha yüksek algılamalarını ve kendilerini okullarına daha çok ait hissetmelerini beraberinde getirmiş olabilir. Öte yandan öğrencilerin düzenli olarak sporla ilgilenmesinin anlaşmazlıkları ve çatışmaları çözmek için seçtikleri yolları da daha olumluya çevirdiği söylenebilir. Spor yapmayan öğrencilerin spor yapan öğrencilere oranla problem çözmede daha çekingen bir yaklaşım sergilediklerini belirtmiştir (Karabulut 2011). Çağlayan ve ark. tarafından yapılan çalışmada da spor etkinliklerinin problem çözme için olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir (Çağlayan 2008). Bu durumda sporla düzenli olarak ilgilenen öğrencilerin okulda akranları veya yetişkinlerle yaşadıkları çatışma ve problemleri daha yapıcı yollarla çözmeye becerisi geliştirmiş olmalarının OADÖ puanlarını etkilemiş olması beklenebilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada elde edilen bulgulara göre öğrencilerin okula aidiyet duygusu ölçeği puanları aktif sporcu olma durumlarına göre Spor Lisesi öğrencilerinin okula aidiyet duyguları, sporla aktif bir şekilde ilgilenen öğrencilerin OADÖ'nün tüm alt boyutları ve ölçek toplam puanlarından daha yüksek puanlar aldıkları ortaya çıkmıştır. Aktif sporcu olan öğrenciler lehine olacak şekilde anlamlı bulunmuştur. Spor lisesi daha önce yapılan araştırmalara göre aritmetik puan ortalamasının düştüğü görülmektedir. Bu düşünüş sebebi araştırılabilir.

KAYNAKÇA

Aküzüm C, Oral B. Yönetici ve öğretmen görüşleri açısından okullarda görülen en yaygın şiddet olayları, nedenleri ve çözüm önerileri. Ekev Akademi Dergisi, 2015; 19 (61):1-29.

Anderman, E. M. School effects on psychological outcomes during adolescence. Journal of Educational Psychology, 2002; 94: 795–809.

Alptekin D. Toplumsal Aidiyet Ve Gençlik: Üniversite Gençliğinin Aidiyeti Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Konya, 2011.

Booker, K. C. (School belonging and the African American adolescent: What do we know and where should we go? The High School Journal, 2006; 89 (4): 1-7

Cemalciler Z. Schools as socialisation contexts: Understanding the impact of school climate factors on students' sense of school belonging. Applied Psychology, 2010; 59, 243.

Çağlayan H. S, Taşgın Ö, Yıldız Ö. Spor yapan lise öğrencilerinin problem çözme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, 2008; 2:(1), 62-77.

Goodenow C. The psychological sense of school membership among adolescents: Scale development and educational correlates. Psychology in the Schools, 1993a; 30: 79-90.

Goodenow C. Strengthening the links between educational psychology and the study of social contexts. Educational Psychologist, 1992a; 27: 177-196.

Goodenow C, Grady K. E. The relationship of school belonging and friends' values to academic motivation among urban adolescents students. Journal of Experimental Education, 1993; 62 (1): 60-

Karabulut E.O, Ulucan H. Yetiştirme yurdunda kalan öğrencilerin problem çözme becerilerinin çeşitli değişkenler bakımından incelenmesi (kırşehir ili örneği).Ahi Evran Üniversitesi. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 2011; 12(1): 227-238.

Sarı M. "Adaptation of the Psychological Sense of School Membership Scale to Turkish", Global Journal of Human Social Science: G Linguistics & Education, 2015; 15: 59-64,.

Sarı M. Demokratik Değerlerin Kazanımı Sürecinde Örtük Program: Düşük Ve Yüksek “Okul Yaşam Kalitesi” ne Sahip İki İlköğretim Okulunda Nitel Bir Çalışma. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Adana.

Sarı M. Lise öğrencilerinde okula aidiyet duygusu. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2013; 13(1): 147-160.

Osterman F. K. Students’ need for belonging in the school community. Review of Educational Research, 2000; 70 (3): 323-367